

Білієнко Є. Г.

слухач магістратури 1 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Трень Т. О.

слухач магістратури 1 курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Юр'єв Д. С.,

старший викладач кафедри
кримінального процесу
та стратегічних розслідувань
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ ПРАВОПОРЯДКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Структурні підрозділи Національної поліції України як суб'єкти забезпечення правопорядку в державі здійснюють охорону й захист конституційних прав та свобод людини і громадянина – особистісних, соціально-економічних, політичних тощо. Саме на цей орган покладається значна частина завдань та повноважень стосовно забезпечення публічної безпеки та порядку, що зумовлено як загальною вимогою щодо зміцнення правопорядку, так і особливими умовами функціонування держави в умовах воєнного стану.

Воєнний стан є не тільки викликом для національної безпеки, але і складним правовим режимом у контексті забезпечення правопорядку, за якого провідні функції поліції переживають суттєві зміни [1]. Забезпечення правопорядку в умовах воєнного стану є не тільки питанням ефективності, а й питанням законності. Правоохоронці мають здійснювати свої повноваження таким чином, аби не порушувати основних гарантій та прав громадян, що залишаються чинними навіть у неекстраординарних умовах.

Вважаємо за необхідне зазначити, що наразі чимало поліцейських беруть участь в бойових діях, інші ж продовжують службу в поліції.

Суттєвим є факт, що з початком війни поліцейські повинні були вдосконалити свої вміння поводження зі зброєю, покращити військову тактику та фізичну й психологічну форму, здобути навички поводитися з вибухонебезпечними предметами, надавати невідкладну медичну допомогу пораненим та постраждалим. З цією метою з правоохоронцями регулярно проводяться заняття та тренінги. Хоч і багато поліцейських все ж перекваліфікувалися у військових, проте ті, хто залишилися нести службу, також здобули нові виклики, адже тепер мають забезпечувати суспільний порядок в період повного хаосу в світі.

На наш погляд, доцільним буде навести нововведення Розділу 5 Закону України «Про Національну поліцію», що стосуються періоду воєнного стану. Зокрема, вказані зміни стосуються нових повноважень правоохоронців, зумовлених викликами війни:

Насамперед, поліцейські отримали змогу здійснювати перевірку документів та фіксацію даних, які викладені в документах, за умови, що особа наділена зовнішніми ознаками, подібними до зовнішніх ознак особи, котра самовільно залишила місце утримання військовополонених (п. 1 ч. 1 ст. 32).

Правоохоронці отримали повноваження щодо зупинення транспортних засобів, якщо наявною є інформація, котра засвідчує, що водій чи пасажир транспортного засобу є особою, що самовільно залишила місце для утримання військовополонених.

Згідно нової редакції ст. 40 аналізованого Закону поліція уповноважена використовувати у своїй роботі такі технічні засоби, як безпілотні літальні апарати та спеціальні технічні засоби боротьби з їх застосуванням; спеціалізоване програмне забезпечення для реалізації аналітичної обробки фото- та відеоданих, у тому числі для встановлення осіб і державних номерів транспортних засобів.

За потреби відбиття нападу, який загрожує життю чи здоров'ю поліцейського чи іншої особи, та усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, котра скоїла правопорушення та/або вчиняє опір, поліцейський має право застосовувати будь-які підручні засоби, а не лише ті спеціальні засоби, які визначені ст. 45 Закону (ч. 5 ст. 42).

Під час дії правового режиму воєнного стану працівник поліції може застосовувати заходи примусу, визначені ст. 42, щодо осіб, що беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, що стосуються порядку застосування заходів примусу, порядку застосування спеціальних засобів та порядку застосування вогнепальної зброї (ч. 9 ст. 42) [2].

Суттєвим є й питання співпраці Національної поліції з іншими силовими структурами: армією, спецслужбами, пожежною охороною тощо. Інтеграція різних органів в єдину систему управління є провідним чинником результативності діяльності поліції в цей час. Така інтеграція потребує не тільки оперативної координації, а й чітко визначеного розподілу функціональних повноважень, що насамперед має бути закріплено на

законодавчому рівні [3]. Однак потрібно зважати на те, що всі зміни функціональних обов'язків та розширення меж повноважень поліцейських мають здійснюватися в межах чинного права. Виняткову увагу в контексті функціональних обов'язків поліцейських під час воєнного стану треба приділяти, на нашу думку, додержанню міжнародних гуманітарних норм. Незалежно від внутрішніх законів, міжнародне гуманітарне право визначає перелік обов'язкових принципів та обмежень, що повинні братися до уваги.

Підсумовуючи вищезазначене, вважаємо за необхідне сказати, що забезпечення правопорядку в умовах дії воєнного стану роль правоохоронних органів є вкрай важливою, однак і особливо складною з етичного та правового погляду. Діяльність Національної поліції щодо забезпечення правопорядку в країні є ключовим засобом у підтримці національної безпеки, забезпеченні громадської безпеки та контролю над реалізацією тимчасових обмежень, введених воєнним станом. Діяльність поліції має здійснюватися в межах суворих етичних та правових норм, котрі не втрачають своєї чинності навіть у таких виняткових умовах.

1. Єрмоєнко Я. Нові функції та навички поліції під час війни Діяльність органів правопорядку під час та після збройних конфліктів (зарубіжний досвід) Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 199-200.

2. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2123- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text> (дата звернення: 22.02.2024).

3. Прокопенко О. Ю., Повноваження органів внутрішніх справ України як суб'єкта забезпечення правопорядку в регіоні. О. Ю. Прокопенко *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція». 2014. Випуск 12. Том 1. С. 108-111